

מובא במשנה שלושה אופנים בהם הגט פסול לכתחילה, אך אם ניתן הגט הוא כשר בדיעבד. רבי אלעזר חולק על שני אופנים, וכך לשון המשנה (שם פו.):

שלושה גיטין פסולין, ואם נשאת - הולד כשר:

- כתב בכתב ידו ואין עליו עדים.
 - יש עליו עדים ואין בו זמן.
 - יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד. **הרי אלו שלושה גיטין פסולין, ואם נשאת - הולד כשר.**
- רבי אלעזר אומר: אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים - כשר, וגובה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם.

גט שנכתב בכתב יד של המגרש, או שאין זמן בגט, או שיש עד אחד בלבד - אלו פסולין לכתחילה אך בדיעבד כשרים. המשנה חוזרת פעמיים על המניין של "שלושה גיטין פסולין", ומבררת הגמרא מדוע, וזה לשונה (שם):

מנינא דרישא למעוטי מאי? ומנינא דסיפא למעוטי מאי? מנינא דרישא - למעוטי הני דאמרן, מנינא דסיפא - למעוטי הא דתניא: המביא גט ממדינת הים, נתנו לה ולא אמר (לה) בפני נכתב ובפני נחתם - יוציא והולד ממזר, דברי רבי מאיר, וחכ"א: אין הולד ממזר, כיצד יעשה? יטלנו הימנה, ויחזור ויתנו לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם.

כלומר, הכותרת הראשונה באה למעט שלושה אופנים אחרים בהם היה ה"א שהגט יהיה פסול לכתחילה וכשר בדיעבד. ואלו הם: א. גט ישן. ב. גט קרח. ג. גט ללא שלום מלכות. גט ישן - שהתייחד הבעל עם האשה לפני הבאת הגט, גט קרח הינו גט מקושר של כהנים שחסר בו חתימה אחת מתוך רבות. ושלום מלכות, הינו כתיבת גט עם זמן של מלכות אחרת שאיננה השולטת. לסיכום שתיים עוסקות בגוף הגט, ואת בזמן שבגט. וכך גם שלושת האופנים המותרים בדיעבד, שניים בגוף הגט כלומר בחתימת העדים, והשלישי (האמצעי) בזמן שבגט.

אך יש הבדל מהותי בין השלוש האופנים שבמשנה לבין שלושת האופנים שהביאה הגמרא. ונראה לענ"ד שההבדל טומן בחובו את היסוד שבו נחלקו חכמים ור"א האם עדי חתימה כורתים את הקשר בינו לבינה, או האם עדי המסירה כורתים את הקשר בינו לבינה.

שלושת האופנים המוזכרים במשנה מבטאים את כתיבת השטר כדבר פרטי, כלומר האדם המגרש כותב זאת ללא עדים, וכן אין בו זמן, וגם אם יש בו זמן, יש רק עד אחד. ואולי נקודה זו עולה מדברי הרשב"א על דברי התוס' שתיצו מדוע מרדכי לא הביא גט לאסתר למרות שנבעלה למלך אחשוורוש, וזה לשונו (מגילה טו.):

מה שכתוב בהגדה ואני כאשר אבדתי בשם שאבדתי מבית אבא כך אבדתי ממך, הקשו בתוס' יגרשנה ויחזירנה אחר כך שאינה אסורה לו מחמת זנות וכדמוכח בפ' שני דסוטה לא היה מתנה עמה לא על קודם שתתארס ולא על לאחר שתתגרש דאינו מתנה אלא מה שאסורה עליו והלכה והיתה לאיש אחר כתיב נשאת אסורה לחזור לו זנתה מותרת לחזור לו, **ותירצו שהיה ירא לגרשה לפי שכל מעשה הגט בעדים וירא שמא יתפרסם וידוע הדבר למלך**, ואינו נכון בעיני **ויכתוב (לו) [לה] בכתב ידו שהוא כשר דאורייתא** וטוב היה לו לעשות כן דהא אסתר היכי עבדה הכי דהשתא ברצונה נבעלת ותהרג ואל תעבור ואלו היה מגרשה בכתב ידו לא היתה עוברת על אסור עריות החמור ולא היתה נאסרת למרדכי, אלא שדברי אגדה הן ואין משיבין עליהן.

מקשה הרשב"א על דברי התוס', שיכול היה לכתוב לה גט בכתב ידו וכך לא יתפרסם הדבר והגט יהיה כשר מדאורייתא (ובדיעבד מדברי חכמים). עולה נקודה מדהימה, שכתובת גט בכתב ידו בעצם עונה על הגדרת ספר כריתות, כמו שאר האופנים המוזכרים במשנה, אך אין בו את ממד הפירסום שהדגישו חכמים. ע"כ לכתחילה אין לעשות כן משום שמהות השטר הוא הפירסום, אך מהתורה כן קיים גט כריתות, ולכן הוא כשר בדיעבד.

באמת כל הדוגמאות המוזכרות בגמרא, אין בהם ממד של חסרון בפירסום, ולכן אינן עונות על ההגדרה של המשנה: 'למעוטי מאי- הני דאמרן'.

מניינא דסיפא ממשיך את האופן השלישי- אין בו אלא עד אחד. בדומה, לשטר שהוא מובנה טוב, אך השליח מחו"ל לא אמר בפני נכתב ובפני נחתם. כלומר, במניינא דרישא עסקנו ביחס שבין החסרון בפירסום לבין החסרון בשטר. עתה אנו עוסקים בחסרון שלישי והוא בדיני השליחות. הגט יכול להיות שלם מצד עצמו, אך מצד השליחות שלו הוא נפגם- ולר"מ הולד ממזר. כלומר, המשנה באה למעט מקרה כזה, שבו השליח מביא גט שלא עפ"י תקנת חכמים.

נראה שרבי אלעזר חולק, מפני שלשיטתו כל מי שיוצר את חלות הגט ופירסומו הוא ע"י אותם עדי מסירה. והחתימה על השטר איננה מפרסמת, אלא באה לתיקון העולם שיהיה לבית הדין קיום חתימות במידה ויוצא ערער על הגט. אך לשיטת חכמים מבנה הגט באותיותיה אלו גורמים את חלות הכריתות שבינו לבינה.